

Jens Otto Krags nytårstale

Taler

Jens Otto Krag
Statsminister

Dato

1. januar 1964

Det år, vi nu har lagt bag os, har været et godt år for Danmark. Vi har oplevet en økonomisk forbedring, som jeg tror, i hvert fald de fleste af os direkte eller indirekte har mærket til, og som vi vil anstrenge os for at føre videre i det år, der kommer. Især vil vi gerne i det nye år gøre noget til at bedre kårene for de dårligst stillede, ligesom vi også gerne vil bygge flere boliger; det er min opfattelse, at først og fremmest ungdommen lider under den boligmangel, vi stadig har her i Danmark.

1963 var også et godt år for freden. Vi genoplevede ikke kriser af den faretruende næsten katastrofale karakter, vi oplevede i 1962 med Cuba-krisen, der jo bragte verden næsten helt ud til randen af raketkrigen og brintvåbnenes ødelæggelser.

I stedet fik vi i sommer aftalen i Moskva om atomprøvestop. Jeg ved godt, at aftalen i sin tekst har svagheder, men måske kan den alligevel være begyndelsen til et vendepunkt. Måske blev Cuba-krisen kulminationen på frygtens periode i international politik, og måske bliver atomstopaftalen begyndelsen til de fredelige aftalers periode, men herom ved vi meget lidt. Der skal ske så små ændringer, og så er det hele kastet om på ny. Vi fra dansk side vil sammen med de nordiske lande, sammen med vore vestlige allierede de steder, hvor vi har indflydelse, gøre vores bedste for at påvirke udviklingen i den rigtige retning.

1963 var også et år med smertelige tab.

Jeg vil først nævne mordet på den amerikanske præsident John F. Kennedy, der blev skudt ned fra et baghold under et besøg i Texas. Endnu er mordets omstændigheder ikke fuldt opklaret, men meget taler vel for, at det har været en enkelt person, der ud fra sine egne dystre bevæggrunde, begik denne ugerning. Det var en værdiløs person, et værdiløst menneske, der myrdede et værdifuldt

menneske, hvis politiske muligheder endnu så langt fra var udtømt. Det var voldsmentaliteten, der sejrede over det politiske princip, over den politiske idé.

En mand, der derimod og delvis i skæbne kan sammenlignes med Kennedy, nemlig De Forenede Nationers afdøde generalsekretær Dag Hammarskjöld, har i en efterladt bog skrevet følgende digt. Han skriver:

Leende, åben, ubestikkelig,

kroppen behersket og fri.

En mand, der blev hvad han kunne,

og var, hvad han var,

stedse rede til at samle alt

i ét enkelt offer.

Hammarskjöld slutter sit digt med at sige, at når døden mødte ham, ville den møde en vågen mand.

Er det overspændt? Ja, på os jordbundne danske virker det måske sådan. Men Dag Hammarskjöld bragte det offer, han skrev om. Han døde som en vågen mand. Og heller ikke Kennedy døde sovende.

Også i Danmark har vi lidt smertelige tab. Hal Koch døde i sommer om bord på færgen mellem Hundested og Grenå, midtvejs ude på Kattegat døde Hal Koch. Det var uventet for os, måske mindre for ham selv, der havde accepteret sin død. Det fremgår af hans litteratur. Kort før Hal Kochs død skrev jeg til ham og bad ham tale ved et af de møder, der skal være i år i anledning af hundredårsdagen for 1864. Svaret fra ham fik jeg først efter hans død. Så underligt at stå med sådan et brev i hånden. Hans svar var et afslag. Han sagde, at han ikke havde noget at sige og derfor ikke ville tale ved mødet.

Begrundelsen kan man ikke acceptere, men selve hans afslag kan ikke appelleres.

Hal Kochs delte sin lange gerning mellem det kirkelige og det verdslige. På det

verdslige område gjorde han efter min mening sin største indsats under krigen i Ungdomssamvirket og lige efter krigen ved sine særprægede meninger om retsopgøret, ved sin virksomhed på Krogerup og endelig i Ungdomskommissionen. Hal Koch søgte at bibringe os et nyt, kritisk syn på demokratiet, Det væsentlige i folkestyret, sagde han, er samtalen, forhandlingen, og han revsede det flertal, der ville tvinge sin mening igennem uden at forhandle med mindretallet eller uden at tage hensyn til det. Jeg synes, han har ret i det, han her siger. Måske burde man føje til, at det naturligvis er lige så forkasteligt, hvis mindretallet nægter at forhandle med flertallet om dets forslag.

Steincke døde i april over 80 år gammel. Hvorfor mon han kaldte sig forhenværende justitsminister? Efter min mening i hvert fald er det mindst lige så stort at være forhen værende socialminister. Og i den brede danske befolkning erindres han som socialreformer. Socialreformen var hans livsværk. Den vil han blive husket på. Den viste hans menneskelighed, hans sociale forståelse – alt det Steincke søgte at dække over med en talentfuld maske af ironi og sarkasme. Steincke var en omstridt person og nød at være det.

Der er mange flere, vi må savne i det nye år.

Skuespillerinde ved Det Kongelige Teater fru Anna Borg omkom ved en ulykke på vej til sit eget land, Island. Og Danmark mistede i det forgangne år to af vore store diplomater, Henrik Kaufmann, hvis hovedindsats blev gjort i Washington, og Reventlow, der gjorde sin indsats i London. På forskellige steder under vidt forskellige forudsætninger og ud fra et helt forskelligt livssyn og temperament bidrog de begge under krigen med en indsats, som Danmark er dem taknemlig for.

Et par ord endnu om det udenrigspolitiske. Det var freden, der prægede det gamle år. Der var meget få steder, hvor åbenlyse krigshandlinger blussede op, og den afskyelige racepolitik i Sydafrika førte ikke til borgerkrig.

Men vi ved, hvor skrøbelig den fred er. Vi ved, med hvilket besvær den dækker over modsætninger og uløste problemer.

I dagene op til jul oplevede vi hvorledes, der blev ført forhandlinger om noget så selvfølgelig, som at vestberlinerne skulle kunne besøge deres slægtninge i Østberlin. De fik lov. Men er der egentlig så meget at juble over. Der var kun to

fra Østberlin, der prøvede at besøge Vestberlin. De kom begge over; den ene med en gendarms kugle i lungen. Han døde. Står muren i Berlin ikke som et kun alt for håndfast symbol på, hvad der stadig er galt i verdenspolitikken?

Da jeg sad her for et år siden, var det endnu med håb om, at den brede europæiske løsning ville blive gennemført. Den undslap Europa. Hverken England eller Skandinavien kom med i Fællesmarkedet. Fællesmarkedet blev ikke udvidet. Ja, selve Fællesmarkedets egen eksistens har stået på spil her i ugerne op til jul. Man kom til en overenskomst, og vi skal nu igennem de forhandlinger, der følger, forsøge at finde ud af hvilke indrømmelser, der her er gjort Danmark vedrørende landbrugseksport sydpå.

Midt i usikkerheden over markedsproblemerne har vi lov til at glæde os over, at det danske landbrugserhvervseksport gik bedre i det forgangne år, end man havde ventet. Hvor holdbar er fremgangen? Ja, det skal det nye år svare os på, men sikkert er det, at regeringen i samarbejde med landbrugets organisationer vil bestræbe sig for at fastholde fremskridtene, så langt det er muligt. Baconaftalen med England var en god ting. Og hvad der nu kan aftales med fællesmarkedslandene, vil spille en ikke mindre rolle.

1963 blev, som jeg sagde det i indledningen, et år med økonomisk fremgang.

1961 og 1962 var præget af uligevægt. Vi havde valutavanskeligheder. Vi havde europæisk rekord i prisstigninger, og vi havde en meget høj rente. Alt det blev i år bragt til et vendepunkt. Vi genvandt balancen i 1963; vi genvandt den hurtigt, og vi genvandt den uden at sætte beskæftigelsen, produktion eller fremgangen i byggeriet over styr.

Hvorfor lykkedes det for os? Hvorfor lykkedes det for os at sænke renten, mens andre lande i Europa har måttet forhøje deres? Hvorfor lykkedes det for os at bygge op imod 35.000 nye boliger? Hvorfor lykkedes det for os at nå en valutareserve på to og en kvart milliard kroner, hvoraf en del er skaffet ved lån en del ved reelt overskud?

Ja, bagved ligger oms-forliget mellem de fire partier i 1962. Helhedsløsningen i marts 1963. Denne Helhedsløsning betød, at vi ikke fik arbejdskamp, men fred på arbejdsmarkedet. At vi fik indkomstforbedringerne reguleret, så de holdt sig inden for de rammer, produktionen giver basis for. Uden Helhedsløsningen

ville oms-forliget have været omsonst. Og uden oms-forlig og Helhedsløsning ville vore dygtige erhverv ikke i samme grad have kunnet udnytte de gode konjunkturer, der i så høj grad har hjulpet med.

I det nye år er en af vore vigtigste opgaver at føre denne økonomiske politik videre. Der er ingen tvivl om, at der sammen med foråret vil komme et nyt opsving. Vi vil se yderligere stigning i produktion, beskæftigelse, lønninger, byggeri, forbrug. Og det vi skal lære, det er, at vi ikke i gode tider må blive overmodige. Vi må holde fremgangen inden for sådanne rammer, at vi kan have glæde af dem uden bagefter at skulle se en ny økonomisk uligevægt i øjnene.

Det bliver et arbejdsår det nye år. Det bliver også et valgår. Et vigtigt, måske afgørende folketingsvalg skal holdes.

Jeg synes, jeg må knytte en enkelt kommentar til folkeafstemningen den 25. juni. Det blev en afstemning med stor deltagelse og med et i forhold til regeringens forslag negativt resultat. Det er en afgørelse, der vil blive husket og respekteret.

Man har sagt, at livet rummer mere, end man kan udlæse af en elektronregnemaskine. På samme måde tror jeg, man kan sige, at folkestyret og hele den levende udvikling rummer mere, end man kan udlæse af politiske programmer, lovparagraffer og afstemningsprocenter. Jeg tror ikke, det har været vælgernes mening at lamslå al fornuftig lovgivning om naturfredning, om lokale jordbrugsnævn, om sikring af veje og byggegrunde til voksende industri og voksende bymæssig bebyggelser. Jeg tror stadig, at det må være vores opgave at finde frem til rimelige udviklingslinjer, der i lige grad tager hensyn til den enkelte borgers ret og til samfundets fælles interesser.

Inden valgets dag kommer, har vi mange opgaver, vi skal prøve at løse. Vi må gå i gang med byggerestriktionernes afvikling. Vi må løse pensionsproblemerne. Tillægspension for lønmodtagere og senere en værdisikret pension for alle efter svensk mønster. Vi skal have folkepensionen forhøjet for de folkepensionister, der ikke har andet at leve af. Jeg tror nemlig ikke, deres indkomst er fulgt med den almindelige velstandsstigning. Vi skal støtte unge under uddannelse. Vi skal forbedre invalidernes kår. Vi skal have fat på en praktisk løsning af trafikopgaverne. Og sidst, men ikke mindst de ikke særligt heldigt virkende regler om grundværdistigningsafgift må laves om.

Vi når måske ikke det hele inden valget. Men lad os prøve at nå så meget som muligt, inden valgkampens trommehvirvler overdøver alt andet.

Og med disse ord vil jeg ønske alle et godt nytår i håb om ny fremgang for Danmark og fred i verden.

Kilde

transskription

Tags

Den kolde Krig 1946-1989, Nytårstale, Socialdemokratiet, Udvalgte nytårstaler fra statsministre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/statsminister-jens-otto-krags-nytaarstale-1964>